

להגלות נעים תורה וחסידות
מגדל היוצא מעוד

י"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידו זוטשקא
פ"ר וירא תשפ"ג + גליון קע"ז

נהל קדומים

דברות קודש ממעיין נבע, כ"ק מרן רבז"ק ז"ע

הזקני הנהל

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ר ר' זרח רונטל שליט"א

"והאלוקים ניסה את אברהם"

נוראות גודל ועוצם ניסיון העקידה

הניסיון הגדול של אחר העקידה

המחצית השקל על הלכות ר"ה (סי' תקצ"א) עושה חשבון שא"א הרי ידע בנבואה שע"י העקידה תסתלק שרה אמנו לבית עולמה מגודל הצעה. וידע מראש את כל תוצאות מעשי העקידה שבגיל כזה מבוגר יישאר בודד, אלמן מאשתו ושכול מבנו, ובלי תלמידים וילידי ביתו שיברחו ממנו כשישמעו את המעשה שעשה, ואין יוכל להמשיך את חייו הלאה באופן כזה אומלל. ולכן נחשב הניסיון דוקא לא"א ולא ליצחק. שיותר קל להסתלק מהעולם, מאשר להשאר בחיים במצב כזה בודד וערירי עם כל המחשבות והזכרונות כמה נפלאים היו החיים מקודם והוא בעצמו כמו ידיו שניה את כל המצב לרעה ר"ל. זהו מרומו ויהי 'אחר' הדברים האלה - והאלוקים ניסה וכו' שמה שיהיה 'אחרי' העקידה, זה גודל הניסיון של א"א.

ואם תאמר שישארו לו לפחות אליעזר וישמעאל, אומר התפארת שלמה שלך דווקא שם לפני העקידה אמר להם א"א "שבו לכם עם החמור" - ודרשו על זה חז"ל - עם הדומה לחמור, שבזה רצה א"א להגדיל את ניסיון העקידה, שלא יוכל לחשוב שיש איזה מציאות שנשארו לו משהו בחייו חוץ משני חמורים מהלכים על שניים.

לא רצה להבין שהכוונה לישמעאל

עוד חלק מהניסיון היה לא"א ע"פ המובא בפרקי דר"א (פרק ל"ג) שבדיקו באותו לילה שצוה הקב"ה את א"א על העקידה - בז' תשרי, (ג' ימים קודם יו"ט), נכנס בלבו של ישמעאל לצאת מהמדבר ולבוא לבקר את אביו בביתו לאחר שכבר שלשים וחמש שנים מאז שגורש לא היה בבית אביו. [ובפרק ל'] שם מובא שא"א ביקר כמה פעמים אצלו במדבר, אבל אף פעם לא פגשו. ורק השאיר לו הודעות]. והנה כאשר הקב"ה אומר לא"א בדיוק באותו לילה שהגיע אצלו ישמעאל קח נא את בנך וכו', ואברהם הרי כ"כ אוהב את יצחק בנו יחידו, והסברא הרי אומרת שבדואי הכוונה לישמעאל הרשע המצחק, שטוב יותר שהוא לא יהיה בעולם. וכנראה לכן סיבה ה' שגייע האורח הזה אחרי כ"כ הרבה זמן שלא היה שם כדי שיעשו אותו קרבן. שהרי בודאי במקום שיהרגו כ"כ הרבה יהודים ע"י זרעו של ישמעאל, עדיף שהוא יהיה קרבן על גבי המזבח, ויחסכו את כל הצרות. ובפרט - בא חשבון כזה, כשנטיית הלב לא לקחת את יצחק לשחיטה, והיה צריך לא לשאול מידי הרבה קושיות אלא ליקח את ישמעאל לשחיטה והוא זכרו ברוך. אבל א"א מתגבר ורוצה לשמוע בדיוק רק מה שרצונו ה' בזה ולא ללכת אחר נטיית לבו. ומברר שוב ושוב עד שמתברר שהכוונה דווקא ליצחק.

פעולת העקידה - היפך טבע אברהם אבינו

והכתב סופר מבאר שזה שהתורה הק' מספרת באריכות בחלק הראשון של הפרשה את גודל ההכנסת אורחים של א"א עשעה חסדים במס"נ כפשוטו, ורואים את גודל מידת האהבה שהיה לא"א לכל נברא ג"כ לפחותים ביותר שמשותחים לאבק הרגליים - ובכ"ז גם להם הוא מטיב, מגודל טוב ליבו וחסדו להיטיב לכל בלי גבול בכל מצב, כי עכשיו נוכל לקבל קצת מושג ולהבין את גודל נסיונו של א"א לעשות העקידה, שזה ממש להיפך טבעו ותכונותיו. ומובא עוד בספר ברייתו שלום שמרומז בזה"ק שבאותה

המשך בעמוד ב' <<<

איבריו של אברהם הורו לו דרכו

ויאמר אדוני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדיך (בראשית י"ח, ג). וקשה הן אמת כי אמרו חז"ל (שבת קכ"ז) גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה, ולמדו זה מאברהם אבינו ע"ה, אבל אברהם אבינו ע"ה מהיכן ידע לומר להקב"ה שימתין עד כי יכניס האורחים. ואמר הרמז"ל כי נודע שאברהם אבינו ע"ה קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה ואף עירובי תבשילין, כדאיתא ביומא כ"ח. והכוונה הוא כי אברהם אבינו ע"ה קידש כל רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו לעבודתו ויתברך שמו וממילא היו אבריו מלומדים כל אבר להמשיכו אל המצוות השייכת לו והגידין לא הניחו לעבור על שום לא תעשה גגון בפסח שלא לאכול חמץ רק מצה ובסוכות לקיים מצות סוכה וכדומה בכל המצוות וכאן כשראה האורחים רגליו רצו בלי שום פעולה לקראת האורחים כמנהג כל אבריו הקדושים, ע"כ מזה הבין אברהם אבינו ע"ה כי גדולה הכנסת אורחים יותר וכו', ע"כ אמר אל הש"י אדני אל נא תעבור וכו' כי לא היה יכול לעכב את רגליו לעמוד על מקומו כי רצו מעצמן אל המצוה רבה זו ומזה למדו רז"ל לומר באמת כי גדולה יותר מהקבלת פני השכינה.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

הדרך להשפעת החסדים

יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו' (בראשית י"ח, ג). פי האין יכולין להמשיך ולקבל החסדים המרומז במים, ע"י ורחצו רגליכם, היינו שכל אחד ירחץ מהרגילות שלו שהיה רגיל לעשות דברים הגשמיים שלא לש"ש, ואין יוכל לבא לזה ע"י והשענו תחת העץ פי להסתופף בצל צדיקי הדור ויזכה לטהר נפשו ולקבל מימי החסדים.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

תיקון הצחוק ע"י השמחה שיבוא עי"ז

צחוק עשה לי אלו' כל השומע יצחק לי (בראשית י"ח, ג). "עשה" לשון תיקון הוא. כמו "ועשתה את ציפורני" (דברים ס"א, י), ורמזה שרה אע"ה שהש"ת נתן לה תיקון על הפגם של "ותצחק שרה בקרבה", ע"ש "כל השומע יצחק לי", שמשרה אמנו יוכל כל המשיח לבנו לפקידת שרה וישועתה לקבל שמחה ותיקון באמונה בהש"ת לעולמי עד. כי אצל אברהם ושרה אנו רואים שהש"ת הבטיחם על הבנים ונמשך הדבר זמן רב ועדיין לא נפקדו, עד שהי' נראה שכבר אין להם תקוה לבנים, שבין אברהם ובין שרה היו זקנים באים בימים, ועכ"ז האמינו ב' ובטחו בישועתו. וכמו כן כל אחד שישועתו מתעכבת זמן רב עליו להתחזק מפקידת שרה ולהאמין בישועתו. זהו דוקא ע"י שנעשה

ישועת שרה בבחי' צחוק, כי צחוק כולל ב' בחינות, הן בחינת חוכא שהוא מצד בחי' היאוש, שנראה שאבדה כל תקוה, וצחוק הוא לקוות עדיין. והן בחי' שמחה במידה גדושה שנקרא ג"כ צחוק. וע"י שישועת הפקידה נעשה דייקא במצב של צחוק בבחי' הא' כמ"ש "ותצחק שרה בקרבה וגו'", וצחוק זה נהפך לצחוק בבחי' השני' כמ"ש "צחוק עשה לי אלוקים", עי"ז דייקא "כל השומע", אפי' במצב של היאוש ואבדות התקוה, "יצחק לי", יקבל שפע שמחה ובטחון. והנה כתיב "לעולם ד' דברך נצב בשמים" (תהילים קט, פס), שדבר ד' קיים לעולם. וממילא בפקידה ההיא נכללות הפקידות והישועות לכל הדורות, כמ"ש "כל השומע יצחק לי", שיושע בפועל ממש כמו שרה אמנו בשעתה.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

מהנהל

נחלי אש בקצירת האומר

כאותה בחינה שהיא היום

ד' יראה אשר יאמר היום. פירוש השי"ת יראה תמיד את מעשה העקידה, באותה בחינה שהיא היום בשעת העקידה בפועל, כן יראה אותה השי"ת תמיד בלי שום הפחתה. וכן אמרו רז"ל (מובא ברש"י כ"ב, י"ג) "אפרו של יצחק צבור על גבי המזבח".

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

עמידה בניסיון כפרט בימי הנעורים

וישב אברהם אל נעוריו ויקומו וילכו יחדיו. (בראשית כ"ב, י"ג) יש לבאר ולומר, דהנה בשעה שהלך אברהם אבינו ע"ה עם יצחק בנו לעקידה, וראה אאע"ה את יצחק כיצד הולך הוא בשמחה וטוב לבבו, להקריב את נפשו היחידה למען קונו וצורו, התבונן בדבר הכיצד נשמע כדבר הזה שעלם עול ימים מוכן לפשוט צווארו למען כבודו ית"ש. אזי חלשה דעתו וחשב בנפשו שעבודתו של בנו גדולה מעבודתו שלו, וכי הוא הגיע למדרגות רמות ונעלות ממנו. שהרי הוא זקן מופלג, אחר שהכיר את בוראו משנים קדמוניות ועבדו בלב שלם קל"ז שנה, ומהו נסיונו לעומת נסיונו של יצחק שהוא בן ל"ז שנה בלבד, ובכל זאת הוא שמתוקק כ"כ למסור נפשו להש"ת.

אזי נזכר אאע"ה בימי נעוריו, כיצד מסר הוא את נפשו להש"ת באור כשדים, ועמד לבדו כנגד כל העולם, וזהו וודאי נסיון קשה מאוד, ונחה דעתו. וזהו משא"ה וישב אברהם אל נעוריו, היינו ששב במחשבתו אל ימי נעוריו כיצד מסר אז נפשו להש"ת, ואז ילכו יחדיו, שהרגיש שאכן הוא ג"כ באותה דרגה של מס"נ שיצחק בנו עומד בזה. (כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

"והוא יושב פתח האהל כחם היום"

ושמעתי מהגה"צ ר' אליעזר דוד פרידמאן זצוק"ל שאמר בשם אחד הצדיקים לפרש לפי זה את המשך הכתוב "ויאמרו אליו איה שרה אשתך" כשכוונתם על ענין העבודה, באיזה מדריגה היא עומדת בעבודת השי"ת, "ויאמר הנה באוהל" דיינו שאברהם אבינו ע"ה השיב להם ששרה אמנו צדקנית ביותר והיא כבר נכנסה אל אוהל הקדושה, "ושרה שומעת" היינו כאשר שמעה שרה שהוא אומר עליה כך השיבה להם "פתח האוהל", אני איני בפנים האוהל אלא עדיין בפתח אוהל הקדושה, ואילו "הוא" פי' אאע"ה, "אחריו" אחר פתח אוהל הקדושה, כי הוא כבר נכנס אל הקדושה.

ונראה לבאר השייכות של ענין והוא "יושב פתח האוהל", למה שנראה אליו השי"ת לאחר שנכנס לברית, וכן להבין מש"כ זוה"ק דיש להקפיד בשעת ברית מילה לומר את הפסוק "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך", ויתכן טעם הדבר, כי הנה כתב החינוך לבאר הענין שהאדם נברא באופן שצריך תיקון ע"י המילה, להורות לך הנוגד מיד עם לידתו, שבעולם הזה אין אדם מושלם, וכל אחד בכל זמן יש לו דברים הצריכים תיקון, וכפי שביכולתו לתקן את גופו ע"י המילה, כך ביכולתו לתקן את מידותיו ע"י יגיעת נפשו. ולפי"ז י"ל שזהו הענין שאומרים הפסוק בברי"מ כי אבי הבן אומר לך הנוגד "אשרי תבחר ותקרב, ישכון חצריך" ללמדו שאף כאשר בעז"ה יהיה קרוב אל ה' מ"מ יזכור שהוא עדיין בדרגת "ישכון חצריך", שזה שורש מצות מילה שיעד עשיליו לתקן את עצמו, וע"ז עונים הציבור "נשבעה מטוב ביתך קדוש היכלך" כי אמנם כך צריך להרגיש, אך יש לנו לדעת ש"היא היא העבודה" והיא המביאתו להיות באמת "קדוש" בתוך "היכלך". ולכן לאחר הגלוי האלוקי שה' לאברהם אבינו לאחר שנימול, נתגלה לו ביתר שאת שהוא עדיין יושב בפתח האוהל, שזה שורש מצות מילה כאמור.

הרה"ק הר"ר אלימלך מליזענסק ז"ע בספה"ק נעם אלימלך כתב לפרש בפרשתו את הכתוב והוא יושב פתח האוהל כחום היום, כי הנה יש צדיק שהוא עובד השי"ת בתורה ותפילה רק שהוא יודע מזה שהוא עובד ה' ומחזיק עצמו לעובד ה', ויש צדיק שעובד באמת להשי"ת ובכל עבודתו שעובד מחזיק את עצמו שאינו עובד כלל, שאינו אלא כמתחיל בעבודתו יתעלה. וזהו והוא יושב פתח האוהל, שאצל אברהם אבינו היה נדמה שאינו אלא על פתח אוהל הקדושה, "כחום היום" פי' שהיה ברור אצלו כאור יום שאינו אלא כמתחיל. וזהו "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך", והכוונה על הצדיק אשר ה' בוחר בו ומקרב, ולכן הוא מאושר על הקרבת אלוקים שיש לו, אעפ"כ בעיני עצמו אינו חשוב ונדמה לו שאינו אלא "שוכן חצריך" היינו בחצר שלפני הבית, שלא נכנס כלל אל הקדושה, כן חושב הצדיק האמיתי תמיד, עכ"ל.

וכן איתא באוהב ישראל בשם הרה"ק רבי משה מפשעווארסק זי"ע, עה"פ וירא אליו ה' באלוני ממרא, שכל כך היה אאע"ה שפל בעיני עצמו עד שחשב בלבו שהוא אינו ראוי להשראת השכינה, רק ממרא הוא הצדיק העובד השי"ת ואצלו הוא השראת שכינתו יתברך. ואפשר שכוונתו למה שמצינו שממרא נתן לו עצה לאברהם על המילה, אבל אאע"ה עצמו הרגיש שהוא לא הגיע למדריגה זו. וזהו "וירא אליו", שתמיד היה נראה לו לאאע"ה ש"ה' באלוני ממרא" - היינו שהשראת שכינתו יתברך הוא רק אצל ממרא מפני שהוא צדיק, אבל הוא עצמו עדיין לא נכנס אל הקדושה. וזהו "והוא יושב פתח האוהל" שחשב במחשבתו שהוא עדיין בפתח אוהל הקדושה. וכן הוא דרך הצדיקים, שהגם שעובדים את ה' כל ימיהם, עם כל זה נדמה להם בלבם ומחשבתם באמת שעדיין לא התחילו כלום לעבוד את ה' יתברך והם עדיין מחוץ לאוהל הקדושה.

מאכלת שהיה שוחט בהמות לאורחיו הרבים להטיב עמם, ובסכין זו שהיתה גדושה במצות גמ"ח והכנסת אורחים, באותה מאכלת הולך עכשיו לעשות מעשה נגד טבעו ממש.

ומובא במלבי"ם הסבר בדברי ה' 'קח נא את בנך', שא"א יקח את יצחק בבחינה של בן אהוב. ולא להתנתק מרגשות האהבה בבחינה של התפשטות הגשמיות, אלא להיפך שא"א יצחק כשהלכו יחדיו הגבירו ביניהם את האהבה. ולזה אומר אאע"ה כמה פעמים 'בני' והני בני, כרחם אב על בנים. והוסיף המהר"ל ד"סקין זצ"ל מענין זה שכאשר אמר הקב"ה לאאע"ה את המילים את בנך וכו' אשר אהבת וכו', נעשה כזה אהבה עצומה מחודשת, אהבה עזה ללא גבולות מאאע"ה ליצחק, שלא שייך אהבה גדולה ועזה ממנה בעולם.

וכן אומר הישועות יעקב שבכל אותם הג' ימים (דבר שבעצם אפשר לעשות בחצי יום) הגביר א"א יתרו ויותר את אהבתו ליצחק, עד שמובא ביל"ש שבשעת העקידה היו עיניו זולגות ודמעות עד שקומתו היתה משותת בדמעות, מגודל האהבה של א"א לבנו יצחק. וכן מתוך אותה אהבה עצומה עושה אאע"ה את הפעולות הכי הפוכות למידת האהבה - עבודת העקידה.

עשיית העקידה ביראה ושמחה וביישוב הדעת

ומובא בחידושי הרי"ם שבשעת נסיון העקידה לקחו מאאע"ה את מדרגותיו, וכלשון הזה"ק שדיבור העקידה בא לאאע"ה באספקלריא שאינה מאירה, בלי מוחין גדולות. וזה ביאור הפסוק "והאלוקים ניסה את אברהם", שנודע מהאריז"ל ששם אלוקים הוא מוחין דקטנות - מידת הדין והצמצום, שאז נשאר רק נקודת היראת שמים הפשוטה, ובאופן כזה היה צריך לעמוד בנסיון. ולכן אח"כ א"ל "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה", שעמד בכזה נסיון קשה בזמן קטנות וחשכות המוחין רק בכח היר"ש.

בספר ידי משה (לרבי משה אלמשיני - המובא במדרש שמואל) כתוב, שכל מעלת עקידת יצחק הוא רק מה שלמרות הקושי העצום של עבודת העקידה נעשים כל עניני העקידה ע"י אאע"ה בשמחה עצומה וברצון בלי משהו עצבות. וראיה לדבר שהרי קיבל א"א בשעת העקידה נבואה, והרי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה (פסחים ק"ז ט"ז), וא"כ ראייה שעשה הכל בשמחה. וביל"ש (וירא רמז ק"א) א"י שבשעת העקידה "אברהם דומה כמי שעשה חתנות לבנו ויצחק דומה כמי שעשה חופה לעצמו". וכן רואים שאאע"ה עשה כל דבר ביישוב הדעת, שאפילו בלילה האחרון שיהיה יצחק בבית הולך אאע"ה לישון, שהרי כתוב "וישכם אברהם בבוקר". וכן מובא בתוס' שהמילים "ויקח את המאכלת" בגמטריא "היה בודק שלא תהא בו פגימה", ובמדרש איתא שבמילים הנ"ל ישנם י"ב אותיות נכד י"ב הבדיקות שצריך לבדוק הסכין במשה ובציפורן וכו', והוסיף שהשם סופר שרואים בזה שקודם העקידה ממש בודק את המאכלת בכל הי"ב בדיקות. וע"כ שהיה לאאע"ה ממש יושב הדעת, שהרי מובא בשו"ע יור"ד סימן י"ח שאסור שיהיה לשוחט אפילו משהו של טירוף הדעת בזמן בדיקת הסכין. והמחבר מעתיק בדברי רבינו יונה בשערי תשובה שאדם יכול לבדוק בסכין פעמיים ושלוש ואינו מרגיש בפגימה דקה ולאחר כן ימצאנו, כי הדבר תלוי בכונת הלב. וא"כ משמע שאפילו בשלב האחרון רגע קודם שחיתת בנו היה ג"כ ביישוב הדעת מוחלטת. כי אצל אאע"ה אין שום מציאות עצמית וכל תנועה ופעולה והרגשים ומחשבות ודיבורים וכו' של אאע"ה הכל רק לפי רצון הבורא ב"ה וביטולו המוחלט של מציאות עצמית מחוץ לבורא.

ולכן כאשר כתוב בפסוק (בב"א) "ויקרא אליו מלאך השם מהשמים", מבאר התפארת שלמה שכך נלמד הפסוק "ויקרא אליו - קריאה זו קרא אליו הבורא, ומה היתה הקריאה לאאע"ה: "מלאך השם מן השמים" זה גופא היתה הקריאה, שאחר ניסיון עצום כזה שעמד בו, הקב"ה מכנה אותו: "מלאך השם מן השמים"!

כי ידעתיו למען אשר יאִוה את בניו
ואת ביתו אחריו... למען הביא ה' על
אברהם את אשר דבר עליו (בראשית יח, יט)

ערבי נחל אמרים ערבים ממאורי החסידות

בניו אחריו מזכים אותו בשמים

אמונה בקבלה ולא ע"י חקירה
ונראה בהקדים להתבונן, במלחמת שאול בעמלק נאמר וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים (ש"א טו ז), הנה יש להתבונן למה נאמר וישמע לא ויאסוף או ויקבוץ, גם למה מנה אותם בטלאים ולא על ידי מטבעות וכיוצא, וגם למה משמיענו הכתוב במה מנה אותם. והנראה עפ"י מה שכתבתי כמה פעמים איסור החקירה בעסק האמונה לאיש הישראלי, רק עיקר העבודה האמיתית לאיש הישראלי להחזיק האמונה בקבלה, כי כן הבטיחנו יוצרניו שאמרו לאברהם כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו וכו' ושמרו דרך י"י (בראשית יח ט), ופירוש ידעתי, נתתי בו בחינת הדעת וממנו יומשך לרעה אחריו בציווי ותבא להם האמונה בירושה בטבע ומילא. והנה האמונה הבאה לאדם מצד חקירות השכל נקרא ראייה, כי ראיית השכל נתאמת לאדם כמו ראיית העין המוחשית, כמו שאמרו חז"ל (תבואת קט א) רואה אני את דברי אדמו"ן, אם כן זה מיקרי אמונה מצד חוש הראות בחינת עינים, ואמונה הבאה מצד הקבלה הוא מצד חוש השמיעה בחינת אזניים. והנה כתב הרב החסיד מהר"י יעבץ שראה בגזירת ספרו, שכל אותן החוקרים שעמדו על מחקור האמונה מצד חקירת השכל האנושי המירו את כבודם ביום זעם, והנשים וקלי הדעת שהיתה להם האמונה מצד הקבלה בלבד קדשו את השם הנכבד והנורא, ונבחנו בציוף. ואמרנו בעניינו טעם לזה, כי ידוע להבאים בסוד י"י בסוד השבירה, בחינת עינים היה בהם השבירה משא"כ בחינת אזניים הוא מסוד התיקון הגמור (עיי' שם בספניו ה"ל באריכות ויועם לך), על כן האמונה שהוא מצד הראיה ישנו באפשרי שתקבל שבירה וביטול, מה שאין כן אמונה שהוא מצד השמיעה לא תקבל ביטול ושבירה, וזהו שמעו ותחי נפשכם (שערי תה"א), הבן הדבר. (בני יששכר מאמרי חודש אדר מאמר ג - מלחמה לה' דרוש ב')

למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' וגו' למען הביא ה' על אברהם וגו'. שמעתי פירוש הפסוק (מלאכי ג, ט"ז) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו, ותיבת 'נדברו' אין לו פירוש, ואמר הבעש"ט זלה"ה מה שהעולם נוהגין ענין 'אר צייט' הוא יום שמתו בו אביו ואמו, היינו משום שביום שמתו דנין את נשמת אביו ואמו אם יעלו למעלה לעולם העליון ואז קודם שיעלה לעולם העליון דנין אותו על קלות שבקלות, ובכל 'אר צייט' דנין אותו כן כדי להעלות נשמתו יותר למעלה, ואז דנין על חומרות גדולות שלא נהג. ועל כן מתענים ועושים צדקה ב'אר צייט' כדי להעלות נשמות אביו ואמו יותר למעלה, כי ברא מזכה אבא (סנהדרין ק"ד א). ואם כבר נודק הנשמה מכל וכל שאין שום דבר לדון אותה עליה, אז אי אפשר להעלות הנשמה עוד יותר, כי אי אפשר להעלותה אם אין דנין אותה מקודם, והנשמה המזוככת מכל וכל אי אפשר לעלות אלא אם כן מזכירין בעולם הזה זכותו, ומעשים טובים שלו שעשה בחייו, אז יוכל לעלות יותר למעלה. וזהו פירוש הכתוב אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו כלומר שאיש אל רעהו מדברים זה עם זה מירא ה' וישמעו מעשיהם הטובים שעשו בחייהם, ויקשב ה' וישמע ויכתב בספר זכרון לפניו, ליראי ה', כלומר שנזכרו יראי ה' לפני ה' יתברך, על ידי סיפורים ממעשיהם טובים נזכרים לפני ה' יתברך, ויש להם עלייה למעלה על ידי זה, ולחושבי שמו, רצה לומר הם עצמם אותם איש אל רעהו המדברים מירא ה' ממעשים הטובים וממנהגיהם ודרכיהם בעבודת ה' יתברך ונקראים חושבי שמו כי צדיקים הן הן המרכבה (בראשית רבה מ"ג, ז) ואלו חושבי שמו נזכרין גם כן לפני ה' יתברך בשביל זה שגרמו עלייה לנשמת הצדיקים, עד כאן דבריו ודברי פי חכם (פ' חיים אבות פוק ד' משנה א').

(בעל שם טוב)

מידת הזריזות (ב)

שבוע שעבר התחלנו לעסוק בסוגיא של זריזין מקדימין למצוות מקורו, טעמו, הגדרתו, ומקצת דיניו, דבר בעתו מה טוב להמשיך לעסוק בפרשנותו שמצינו בו הפסוק "וישכם אברהם בבוקר" שמזה נלמד הדין של זריזין מקדימין למצוות ע"כ נמשיך בסוגיא זו להביא עוד דינים וכל המסתעף בדין זריזין מקדימין למצוות.

הכנה: המזרז את עצמו בהכנת המצווה י"א שזה ג"כ בכלל הזריזות אע"ג שעדיין אינו מקיים את המצווה עצמה [ש"ת מכתב סופר מהגה"ק ר' לייבל איגר זצ"ל שכתב לדייק בדברי חז"ל שאמרו זריזין מקדימין למצוה ולא אמרו זריזין מקדימין את המצווה, דהכונה הוא שמזרזין להכנת והכשר המצווה. והנידון שם בתשובה לגבי מה שהיה נוהג הג"ר לייבל איגר זצ"ל שכבדו אותו בסנדקאות נתאחר הברית עד אחר חצות מחמת רוב הכנות לתפילה ולמילה. והרבה הרעישו ע"ז ואסרו, ויעוין עוד בס' ישועות יעקב סי' תע"ז שהשיב להתיר להגה"ק רמ"ל מסאסוב זצ"ל שהיה צריך הכנה רבה לליל הסדר עד שע"י רוב הכנות נתעכב במצוות אכילת אפיקומן עד אחר חצות].

ביטול תורה: מי שעוסק בתורה י"א שאין לו לחוש להזדרז למצווה אחרת המוטלת עליו לעשות [תידושי חת"ס שו"ת חמדת שלמה והוכחת מהג"מ פסחים ד]. ומטעם זה כתב בחי' מהרצ"א לחנוכה הדנוהגין להדליק בפנים והחייבו להדליק בזמנה היא רק מדין זריזין ולא מדין פרטים הנס, אם הוא עוסק בתורה א"צ להתבטל לקיים דין זריזין כיון שהוא זריז במצוות ה'. ויש לציין מה שדנו הרבה אצל בני הישיבות והכוללים שיערכו המילה והסעודה בשעות הצהריות כדי למונע ביטול תורה, דהצד להקל בזה דלקיים הברית והסעודה תיכף מצד זריזות, לפי האמור אם אבי הבן משכים ולומד ומתפלל וכ"ש כשעוסק בעניני הברית ליכא ביטול דין זריזות כלל ואפשר לקיים הברית בצהריים].

דין זריזין מקדימין כנגד שאר מצוות או מעלות: נביא כאן כמה דוגמאות של מצוות שדנו בהן הפוסקים באופן שאין אפשרות לקיים שניהם מי נדחה ממי הידור מצוה: י"א אע"פ שמעלת זריזין מקדימין למצוות מה"ת מ"מ הידור מצווה עדיף על כך [מתח"ד ס"ל ה], ולכן אם עומד ביום ד' בשבת ויכול לקדש עתה את הלבנה או להמתין עד מוצ"ש ולקדשה בהידור מצווה ע"י שהיה לכוש בחגשי נאים, המתין לקדשה במוצ"ש. אבל כשיש במוצ"ש שיתבטל לגמרי אין להמתין]. וי"א שדין זריזין מקדימין עדיף. (כ"כ בספר חסידים וכן פסק הלכה הח"א]. וי"א שדווקא אם באותה מצווה יקיימנה לאחר זמן בהידור עדיף שימתין ויקיימנה בהידור, אך אין לו להמתין בשביל לקיים מצווה אחרת אלא המצווה הראשונה הבאה לידו יקיימנה בזריזות. [חכם צבי סק"ה, וכן איתא בשם הגר"א גניחובסקי זצ"ל לחלק בין הנידון של התורה ד' שמיירי בקידוש לבנה שעסקינן במצווה אחת ע"כ הידור עדיף אבל בשני מצוות ח"א ראה. וההתחן הירב"ז כשנשאל אם ראובן היה חושב בבית האסורים והשר לא מציא אלא ליום אחד בשנה לאיזה עדיף והשיב המצווה הראשונה שתבוא לידו].

כמה נפק"מ ממחלוקת זו: (1) אדם שיש ד' מינים כשרים אך אינם מהודרים כ"כ האם יכול להמתין עד שיגיע אליו מינים מהודרים או לא. (2) אם יצום אדם צום גדולה ועי"כ לא יוכל לצום ביו"כ מה עדיף (ש"ת, א"א מנבטשאטש, 3) לגבי גודל השבח לעסוק בתורה בלילה שהפליגו בה חז"ל בכמה מקומות מה עדיף האם תחילת הלילה או לקום באשמורת. י"א להסביר הנוהגים להתאחר בלילה דזריזין מקדימין עדיף על ההידור לקום באשמורת לעסוק בתורה (שו"ת ערוגת הבושם סימן א).

ברוב עם: י"א דאף למ"ד ההידור עדיף על מעלת זריזין מקדימין כנ"ל כל זה בהידור בגוף המצווה, אך ענין של ברוב עם היות ואינו בגוף המצווה א"כ עדיף מעלת זריזין מקדימין [כן הוכיחו כמה פוסקים ממסכת ר"ה ל"ב, דלכן אומרים הלל אחר שחרית ולא אחר מוסף אף שאז מצויים יותר אנשים, אמנם ברוב עם של קריאת המגילה נחשב כהידור בגוף המצווה]. וי"א דגם ענין של ברוב עם נחשב כהידור בגוף המצווה ועדיף על מעלת זריזין מקדימין [שו"ת כנסת ישראל בשם ס' חמדת ימים. אך הקשו עליו מהגמ' ר"ה ל"ב: ה"ל דמוכח דברוב עם אינו עדיף על זריזין]. וי"א אם עכשיו מקיים דין ברוב עם הדרת מלך בקצת בנ"א אין לדחותה מחמת שרוצה לקיימה ברוב עם יותר גדול (א"א מנבטשאטש).

נפק"מ ממחלוקת זו: (1) **קידוש לבנה:** י"א עדיף לברך מיד אף שזה ביחודות (ה"ת ח"א) וי"א דאף אם נמצא בעלמא דמעלת ברוב עם אינו בגוף המצווה וממילא זריזין מקדימין עדיף מ"מ בקידוש לבנה היא מעלה מצד הקבלת פני השכינה נחשב לכו"ע כהידור בגוף המצווה. (2) **ברית מילה:** י"א שרשאי לאחר את הברית עד שיתאספו כל הקהאים משום ברוב עם הדרת מלך [שו"ת מקור חיים להגר"ח סאגאלאוויץ סי"ג, ואף שפורש דמעלת זריזין מקדימין עדיף על ברוב עם כנ"ל שאני התם במוסף היא ספק דמי יודע אם במוסף יתרבו אנשים משא"כ בברית מילה, וראה עוד באגרת רע"א (ק"ה) שכתב להגאון ר' לייבל איגר ששמע שכאשר מתכבד להיות סנדק מתאחר עד סמוך לחשיכה].

ע"י שליח: י"א דאם יכול לקיים את המצווה בעצמו אך לא בזריזות אבל אם ישלח שליח תעשה המצווה יותר בזריזות עדיף שיעשה ע"י שליח, דזריזין מקדימין עדיף ממצווה בו יותר מבשלוחו (שו"ת דבב משרים ח"א מ"ז ש"ח בשם שו"ת משנת אברהם). וי"א שעדיף דין מצווה בו יותר מבשלוחו (כן יוצא מדברי הרמ"ע ליקוץ יבמות ע"א: יע"ש וכן פורש בשו"ת שבה"ל ח"ד ס"ד).

תדיר: י"א דמעלת תדיר עדיף על מעלת של זריזין מקדימין (א"ג). וי"א דזריזין מקדימין עדיף (פ"ג ת"ר).

כיבוד או"א: י"א שאם אב מצווה לבנו שיבטל מצוות זריזין מקדימין כגון שיאחר את מילת בנו אין לו לשמוע לאביו (שו"ת באר משה) וי"א שמצוות כיבוד או"א עדיף (הגר"א).

אופנים שאין בהם דין זריזין מקדימין: א. **מצווה קיומית:** י"א שבמצווה קיומית לא נאמר דין זריזין (הס"ד דד להגר"ז ציטטנום וכן יש להוכיח מפני יהושע פסחים ד). ולפ"ז י"ל דאין מצוה להזדרז באמירת השש יכירות שבכל יום לאומרי בבוקר וצ"ע. ב. **הבדלה:** לא נאמר דין זריזין מקדימין בהבדלה וככל שמאחר לעשות הבדלה ולהוציא את השבת עדיף (גמ' פסחים ק"ה). ג. **הכשר מצווה:** י"א דבהכשר מצווה כגון טבילה לא נאמר דין זריזין (חתן סופר שער הטוטפות את ה). ד. **חיובה מתחיל מאוחר:** יש להסתפק במצווה שאין חיובה מתחיל מיד בתחילת היום אלא באמצע היום האם יש בה דין זריזין מקדימין (חתן סופר שם יע"ש באריסת מסביר שני הגדולים). ה. **מנחה:** י"א דבתפילת מנחה ליכא דין זריזין דבגמ' איתא בשבח מי שמתפלל עם דמדומי חמה (ראש יוסף ברכות ת).

לסיים: יש לציין האגרת הקודש ח"ל: "הזריזותיה דאע"ה היא העומדת לעד לנו ולבנינו עד עולם כי העקדה עצמה אינה נחשבת כ"כ לניסיון גדול לערך מעלת אע"ה בשגם כי ה' דיבר בם קח נא את בני וכו' רק שאע"ה עשה זאת בזריזות נפלאה להראות שמחתו וחפצו למלאות רצון קונו לעשות נחת רוח ליוצרו".

הערה: מצינו מאמרי חז"ל שונים בענין זריזות "חביבה מצוה בשעתה" "מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה" "אין מעבירין על המצוות" "לעולם יקדים אדם לדבר מצוה", וכבר הארכו הפוסקים בהגדרותיהן, ורוב הדינים היוצאים מזה הובאו במאמר זה.

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א
לקרב תינוק למתג החשמל
מי שעבר בלא כוונה ליד מתג החשמל, והאור שבסלון כבה בליל שבת, וכיון שאינו רגיל לאכול לאור נרות, מרגיש שחסר לו בעונג וכבוד השבת.
נשאלת השאלה, אם מותר לקרב תינוק בן שנתיים, שישחק ליד המתג, ומסתמא גם ידליק את האור, או שאסור לעשות כן, כי האב מצווה על שביטת בנו בשבת, ואולי זה כולל גם תינוק קטן.

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: המוכר צ'ולנט בליל שישי ללא הכשה האם יש לחוש לקנות אצלו, או שמא כיון שהוא שומר תורה ומצוות מותר לקנות אצלו?
תשובה: לכאורה אין צריך הכשה, כי עד אחד נאמן באיסורין, כמו שאדם מתארח אצל חבירו, אין צריך לחוש לכשרות, כי עד אחד נאמן באיסורין, וכמו שכתב רש"י (חולין דף י"ע ד"ה עד אחד) דכל יחיד ויחיד האמינתו תורה... ולא הזקיקו להעמיד עדים בדבה. וביאר רש"י (בבמות דף פ"ח ע"א ד"ה ואמר ב"ר) הטעם שנאמן, דאי לאו הכי אין לך אדם אוכל משל חבירו, ואין לך אדם סומך על בני ביתו.

וגם למוכר האמינו, כמו שפסק בשו"ע (י"ד סימן קט"א) שסתם אדם אפשר לקנות ממנו, ורק בחשוד לאכול דברים האסורים, אין לסמוך עליו, והרמ"א פסק: דאפילו ממי שאינו חשוד, רק שאין מכירין אותו שהוא מוחזק בכשרות, אסור לקנות ממנו.

וכתב בחכמת אדם (כלל ע"א ע"ף א) שבזמן הזה, ראוי לנוהג כדעת המחמירים שלא לקנות שום דבר, אלא ממי שמוחזק בכשרות. ומשמע שמי שהוא מוחזק בכשרות, לכו"ע מותר לקנות ממנו, וכתב בערוך השולחן (שם סי"א) שמוחזק בכשרות אין הכוונה שיהיה חסיד וצדיק, אלא כל שמתנהג ע"פ דת ישראל, מניח טלית ותפילין, ומתפלל ג' פעמים בכל יום, ונוטל ידיו לאכילה, ומנהיג את בני ביתו בכשרות דת תורתנו הקדושה, זה נקרא מוחזק בכשרות. ואם כן לכאורה כל מי שמוחזק בכשרות, אפשר לקנות ממנו, גם אם אין לו כתב הכשה. אמנם הוסיף בערוך השולחן (סימן קט"א), שבחבונני קבוע שמוכר תמיד בכל עת ובכל שעה הוא מורה היתר, יש לחוש יותר, כיון שתקף יצריהו דממונא.

ובכדי תשובה (שם ק"ה) הביא שתקנו בתקנת הארצות, שלא ליקח דבר מאכל או יין משום ישראל, אפילו הוא מוחזק בכשרות, אלא אם כן יש בידו כתב הכשר מאיזה רב אב"ד שנעשה בהכשה ובפרט כהיום שהמכשלה רבה, וכל המאכלים והבישולים מורכבים מאו, שלא כמו בעבר שהיו פשוטים. והנה דוגמא מהשאלות שיכולים להתעורר בצ'ולנט פרווה פשוט: הצ'ולנט מורכב מתפוחי אדמה, שעועית, גריסים, ו"מעל קוגל", ותבלינים.

בתפוחי אדמה: יש לבדוק שהוא קנה אותם במקום שיש הכשר, שאין בזה חשש תרומות ומעשרות ושיביעית. **במעל קיגל:** נחלקו הראשונים אם לשו עיסה על דעת לבשלה, אם צריך להפריש חלה, דעת ר"ת, שחייב להפריש חלה, שהעיקר היא שעת הלישה, ולדעת הר"ש שפטורה, כיון שבשעה שלש שעה בדתו לבשלו, ולמעשה פסק השו"ע (י"ד סימן שש"ט ס"א) שפטורה מחלה, ואם אפו ממנה קצת, חייב להפריש חלה בברכה. ובש"ך (סק"ד) הביא את דעת ר"ת, וכתב שיש להחמיר להפריש חלה בלא ברכה, או שיאפה ממנה מעט, ויפריש חלה עם ברכה. ולא כל העושים כמות גדולה של מעל קיגל יודעים מזה, שיש להקפיד להפריש חלה מהמעל קיגל.

הבעיה היותר קשה הוא בנוגע לאיסורי תורה של חרקים, השעועית והגריסים צריכים לעבור בדיקה יסודית, ובפרט למי שקונה כמיות, וכדי להרויח יותר, קונה את הסחורה הזולה יותר. גם הקמח של המעל קיגל צריך לעבור ניפוי, וגם התבלינים במקומות ציבוריים נשמרים במקרה, מחשש לחרקים המתרבים שם.

לסיים: אמר לנו אבנרי מערכת הכשרות המהודרת של הרב לנדא: גם מי שיש לו הכשר או צריכים הרבה רחמי שמים שלא נכשל, אבל מי שקונה בלי הכשר כמעט לא ימלט שלא יכשל, כי המכשלה רבה מאד, וכל אדם צריך להתרגל את עצמו ובני ביתו, שאין קונים רק דברים עם הכשר מהודר.

גביע מלא ביטול (א)

"אה, בעוד שבועיים יחול היום הראשון של חנוכה", היהודי הק' מפארישטחא זי"ע הרים את ידיו בתנועה של השתוקקות. "אה, הרי ביום הראשון של חנוכה, נזכה כבר לשתות גביע הכסף". התבטא בכמיהה.

המילים האחרונות גרמו לפניו של חיים דוד להחליף גווניו. אלו שעמדו בסמיכותו הבחינו איך שכל גופו רועד מפחד, הם לא ידעו למה.

חיים דוד ידע כי מבין כל העומדים בחדר דיבורי היהודי הק' מכוונים אליו ורק אליו, "הרבי בעיניו הצופיות הרי יודע היטב היטב את מצבו של הגביע, הוא מבקש ממני לעשות משהו" - סערו מחשבותיו.

"אני פונה למקווה, ויעבור עלי מה" גמלה בלבו בהחלטה נחושה ובווערת. חיים דוד חמק מן החדר.

באותם רגעים שגביע הכסף הקדוש נשמש מידיו של חיים דוד, אל קרקעית המקווה, הרגיש חיים דוד שהעולם נעצר.

רגעי ההוד כשכוס הכסף מובא לפני רבו הקדוש, והעיניים הקדושות הוראות בכוס גדולות ונצורות נעלמות מעיניים בשריות, ששותה בו כמוצא שלל רב, ומייעדות אותו לליל הראשון של חנוכה, עלו שוב מול עיניו, והן גרמו לו לבקש להעלם מן המציאות, כשהאסון הנורא שקרה עתה מרוב רצונו לשמח את רבו ולטבול את הכוס במקווה טהרה הולם בפרצופו כבאלפי קורסים.

"מי יודע אלו תיקונים נשגבים חסרתי עתה בשמים", נטף לבו של החסיד דם. "מספיק!" גער חיים דוד בעצמו, בשלב מסויים כשחש שהמחשבות מתחילות להוביל אותו לעצבות. "את הנעשה אין להשיב, לפחות מעתה אהיה יהודי טוב" החליט בנחישות, ויצא מן המקווה בזריזות.

קריירת הלילה הכבדה מנשוא, לא הרתיעו את חיים דוד מלפנות שוב כעבור שבוע, אל המקווה - שלא היה אלא באר מים שנחפר בסוף העיירה, ונסלל אליו שורה ארוכה ארוכה של מדרגות אבן, כאשר הטובלים יורדים רק עד לעשרים המדרגות האחרונות היורדות אל תוך בור המים הקרים.

חיים דוד לא ראה עתה מאומה לבד מהרבי וכוסו הקדוש. חיים דוד הגיע מהרה למקום הבאר, פשט את בגדיו בזריזות רץ את שמונים המדרגות עד שהמים הגיעו לפניו. והמשיך אל תוך הבור למצוא את הכוס.

גישש חיים דוד במים רגע ועוד רגע, ועוד רגע, מנסה להחזיק עוד את נשימתו. עד שהוא הרגיש שזה גובל פיקוח נפש, ואז עלה מן המים. ניסה שוב, ועוד פעם, ועוד אחת. אך הכוס לא נמצא.

"אני עשיתי את שלי להיום" החליט חיים דוד, "את השאר אשלים בטבילות השחר בימים הבאים עד חנוכה" הוא פנה לעלות בלב נשבר וזן.

המשך בשבוע הבא

ליקוטי אמרים • פרק יב

מדוע הבינוני אינו צדיק?

"ומדוע? כי מהותה ועצמותה של נפש הבהמית שמהקליפה שבחלל השמאלי לא נדחה כלל ממקומה בבינוני אחר התפילה, שאין רשפי אש אהבת השם בהתגלות ליבו בחלל הימני". כי כאמור, מטבע החושך להדחות ולהסתלק כאשר הוא נקלע עם אור המאיה ולכן בשעת תפילת הבינוני שיש לו התגלות המוחין, אז מתעורר בליבו אהבה עזה כרשפי אש אשר הם מאירים בלב עד שדוחים את החושך שבחלל השמאלי. מה שאין כן אחר התפילה. אז כבר אין מאיר בהתגלות הלב, ושוב לא בווער ליבו באהבה עזה כרשפי אש. כיון שהוא כבר עסוק בדברים אחרים. לכן אין חושך הקליפה נדחית, לכן יכול הנפש הבהמית להתאוות תאוה אף בלב הבינוני."

"והגם שלמדנו שבחלל הימני שבלב שם גם כן משכן הנפש האלקית. אם כן יש כן בלב אור של הנפש האלקית, מכל מקום אין זה אור בהתגלות "כי אם תוכו רצוף אהבה מסתרת שהיא אהבה הטבעית שבנפש האלקית כמו שיתבאר לקמן". כי בתוך לב כל ישראל ישנה אהבה טבעית לאלוקות שמקורה מהנפש האלקית. אמנם מטבע האהבה זו שהיא מסתרת בחיבור הלב ואין היא באה לידי גילוי כי אם תוכו רצוף אהבה. וכזה אהבה שאינה מתפשטת, כמובן שאינה משתלטת על החלל השמאלי ואין דוחה משם את חושך הנפש הבהמית, כאמור. "ואזי יכול להיות סכלות הכסיל הרע בהתגלות לבו בחלל השמאלי להתאוות תאוה לכל עניני גשמיות עולם הזה בין בהיתר בין באיסור חס ושלום, כאילו לא התפלל כלל" זהו איפוא ההגדרה של הבינוני והחילוק בינו לבין הצדיק, כי הבינוני אחר תפילתו הוא שוב נפגש עם החושך האיום אשר אופפו בחלל השמאלי שבלב, ומוצא שהתעוררות האהבה עזה כרשפי אש שהייתה לו בתפילתו, לא פעלה שום שינוי במהות ועצמות הנפש הבהמית, ורק ב'תוצאה הסופית' שהם שלשת הלבושים מחשבה דיבור ומעשה, אשר על זה נשאר הכלל שהאור דוחה את החשך. אבל בלבבו פנימה נשאר הוא כמו שהיה וכאילו לא התפלל כלל. מה שאין כן הצדיק, במשך כל היום כולו, ואף בשעה שאינו מתפלל מואס הוא ברע ואין מתעורר אצלו אף פעם התעוררות גשמית."

"ואף גם זאת, שכאשר נתעורר בלבב הבינוני תשוקה גשמית, אף אם נתעורר לו איזה תשוקה של דבר איסור, ואפילו שהלב מתאוה ונתעורר לו רצון, מכל מקום לא מתעורר אצלו רצון לעשותו בפועל, כי בוודאי האיסור בפועל מושלל אצלו מכל וכל "אלא שבדבר איסור אינו עולה ברעתו לעשות האיסור בפועל ממש חס ושלום אלא הרהורי עבירה הקשים מעבירה יכולים לפעול לעלות למוחו ולבלבלו מתורה ועבודה וכמאמר רז"ל ג' עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום, הרהור עבירה ועיון תפילה כו". כי הרהורי עבירה הם לאו דווקא לחשוב לעשות עבירה אלא כל מחשבה מדבר האיסור, השם יצלנו. והאת היא עבודתו הנפלאה של הבינוני, לגרש ולבער את מחשבות אלו ולהאיר בלבבו את אור השם, אור הנפש האלקית, לעשות להשי"ת דירה בתחתונים ומשכן בלבבו פנימה" - מסיים ר' לייב כאשר דמעה רותחת זולגת מעיניו העצומות. "אה... כי קרוב אליך הדבר מאוד..."

דמותו של הבינוני של ההייליגע בעל התניא האירה באור יקרות לעיני רוחו של פינחס'ל, והוא חזר שוב ושוב על דברי הרב "שכמו שהאור יש לו יתרון ושליטה וממשלה על החושך שמעט אור גשמי דוחה הרבה מן החושך שנדחה ממנו מאליו וממילא, כך נדחה ממילא סכלות הרבה של הקליפה וסטרא אחרא שבחלל השמאלי מפני החכמה שבנפש האלקית שבמוחו". אנוה עמוקה ודמעה נוצצת התפרצו מקרבו, "אה... לכאלו חיים של אצילות יכול הבינוני להגיע כאשר מוחו נתון תחת השפעת הנפש האלקית וממילא נידחים ונופלים כל התשוקות הבהמיות מהנפש הבהמית השוכנת בחלל השמאלי שבלב. הלוואי עלי ולו נגיעה לדרגה זו חושב באמת ובתמים".

כעת, בשבתו עם חברים בפארברענגען שאל את ר' לייב שוב, בפעם המי יודע מה. "איני מבין מדוע אם כן נקרא הבינוני 'רק' בינוני הרי מדובר כאן בדרגות לא כך גבוהות ונעלות. מדוע אינו זכה להיקרא בשם צדיק?"

"אי אי אי ... מפוז ר' לייב וממשיך את דברי הרבי "ואף על פי כן אינו נקרא צדיק כלל, מפני שיתרון הזה אשר לאור נפש האלקית על החושך וסכלות של הקליפה הנדחה ממילא, אינו אלא בשלושת לבושה הנ"ל ולא במהותה ועצמותה על מהותה ועצמותה של הקליפה".

ובכן, מתחיל ר' לייב לבאר הענין. "זאת כבר למדנו שהחילוק בין הבינוני הצדיק הוא שהצדיק 'ניטרל' את כוחות הנפש הבהמית. שוב אין לו מלחמות עם תאוות ותשוקות גשמיות, כולו אור וקדושה. מאידך, הבינוני לא זאת בלבד שבחלל השמאלי עדיין שוכנת הנפש הבהמית במלא עוזה ותקפה, אלא שהיא אף שולחת גרורות אל כל הגוף ומעלה את תשוקותיה אל המוח. עד שהבינוני צריך מיד לאזור את כלי מלחמתו ולבבוש מגן וצינה להריק לפני רודפיו ומבקשי נפשו, להדוף הרחק את המחשבות האלו".

"אלא, שאתה שאלת כעת שאלת חכם, שהרי למדנו שהאור אשר שוכן במוחו, אור הנפש האלקית דוחה הרבה מן הסכלות של אותו מלך זקן וכסיל עד שהיא נדחית מאליה. אם כן נשאלת השאלה אין עדיין יש בקרב החלל השמאלי כזה פארגרעבט"ע נפש בהמית. אין היא לא נדחתה ונתבטלה לגמרי?"

"התשובה היא", מסביר ר' לייב במתק שפתיו, "כי מה שלמדנו שאור הנפש האלקית דוחה את חושך הנפש הבהמית. כל זה מדובר על האור האלקי ש"בשלושת הלבושים". דהיינו המחשבה דיבור ומעשה של הנפש האלקית, שהם דוחים את לעומתם - המחשבה דיבור ומעשה החשוכים של הנפש הבהמית. כך שלא יוכל הבינוני להכשל בדבר איסור במחשבה דיבור ומעשה. כי הם מיד נדחים מאליהם על ידי התעוררות הנפש האלקית".

"אמנם, ידוע כי חוץ מהשלושה לבושים אלו ישנם 'עשר בחינות' של הנפש האלקית, ולעמתם עשר בחינות של הנפש הבהמית, שהם נקראים 'מהותה ועצמותה' של הנפש, ולגבי זה אומר הרבי שמהותה ועצמותה של הנפש האלקית אין לה יתרון על מהות ועצמות הנפש הבהמית לדחות ולבטלם".

יעמדו על הברכה מצדיקי הרבים שהרימו תרומתם להוצאת הגליון

ידידנו הנכבד
הר"ר מיכאל הלשטוק שליט"א
לרגל הולדת בתו
למול טוב ובשעט"מ
ויה"ר שיראה ממנה ומכל יוצ"ח
רוב נחת דקדושה וכס"ס אבי"ר
שמחת הקידושא רבא יתקיים בשב"ק
בבית מדרשנו אחר התפילה

ידידנו הנכבד
הר"ר אהרן גרינצווייג שליט"א
לרגל הולדת בנו היניק אליהו נ"י
למול טוב ובשעט"מ
ויה"ר שיראה ממנו ומכל יוצ"ח
רוב נחת דקדושה וכס"ס אבי"ר

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' חיים שרנא בלומנטל שליט"א
לרגל הולדת הנכדים ולרגל אירוסין נכדתו
בת לחתנו ידידנו
הרה"ח ר' שמחה גרין שליט"א
למול טוב ובשעט"מ
ויה"ר שיהא הבנין עדי עד ויראה מהם
ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה וכס"ס אבי"ר

הגליון נדפס בחסות דפוס שווה לברכה והצלחה בכל הענינים • רח' השלושה 30 ב"ב • 03-6579999

מ. פרידמן 0544943031